

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

DE ONDERWIJSWET VOOR HET VERBONDSVOLK DES HEEREN UIT PSALM 78

Wij zullen het niet verbergen voor hun kinderen, voor het navolgende geslacht, vertellende de loffelijkheden des HEEREN en Zijn sterkheid en Zijn wonderen, die Hij gedaan heeft.

Want Hij heeft een getuigenis opgericht in Jacob, en een wet gesteld in Israël, die Hij onze vaders geboden heeft, dat zij ze hun kinderen zouden bekend maken, opdat het navolgende geslacht die weten zou, de kinderen, die geboren zouden worden, en zouden opstaan en vertellen ze hun kinderen,

en dat zij hun hoop op God stellen zouden, en Gods daden niet vergeten, maar Zijn geboden bewaren.

Ps. 78 : 3—7.

De leerstof, zagen we, is in de onderwijswet, die we vinden in Psalm 78 precies aangegeven. Niet minder duidelijk spreekt hier Gods Woord over het **onderwijzend personeel**.

De **leerschool**, waarin de leerstof moet worden onderwezen, is het christelijk, het verbondsgezin. Calvijn heeft dat op de hem eigen markante wijze zo weergegeven: „dat de vaders, nadat ze Schrift en historie ingedronken hadden, en zelf door het leven met God de weldaden en zegeningen des verbonds hadden ervaren, als uit de eigen mond des HEEREN ze aan hun kinderen zouden leren, en dan zo, dat die historiebladen van de Schrift maar niet verre geschiedenissen uit een grijs verleden behandelen, en dat die vaders maar niet één keer in het verleden verlost waren, maar opgenomen en verzameld in het ene lichaam der kerk, opdat dat ene volk des HEEREN in zijn verschillende opvolgende geslachten den eeuwigen God zou leren kennen uit Zijn daden”. Wat de HEERE voor Zijn verbondsvolk gedaan heeft en nog wezen wil, heeft Hij maar niet voor één geslacht en één eeuw gedaan! De ouders moeten dat alles aan hun kinderen doorgeven als een kostbare erfenis, opdat die openbaring des HEEREN nooit vergeten worde, maar getrouw worde doorgegeven tot aan het einde der wereld.

Dat onderwijs moet dus door de ouders aan de kinderen gegeven worden. Wie de daden des HEEREN niet doorgeeft, onderbreekt de ene doorlopende lijn van de estafette-loop der geslachten. Op bijzondere nationale feestdagen hielden de landelijke ruiters wel eens zulk een estafette-loop. Ze brachten een oorkonde naar het paleis van de koningin. De eerste ruiter reed tot zijn paard niet verder kon, en gaf dan de oorkonde aan een tweede over, en die weer aan een derde, tot ten slotte de rol in de handen van de vorstin kon worden overgegeven. Op die wijze werd in oude tijden het Olympisch vuur door de landen heengedragen, tot het de vlam in het stadion kon ontsteken, en elke drager van het vuur had de roeping en de plicht om de vlam aan te houden tot hij ze in de handen van zijn opvolger kon overgeven. Maar wat daar geschiedde over een bepaalde afstand, dat moet, zo schrijft de onderwijswet des HEEREN van Ps. 78 voor, geschieden met de daden des HEEREN in den loop der eeuwen, in de lijn

der geslachten. Het ene geslacht moet Gods openbaring doorgeven en overgeven aan het volgende geslacht, opdat niet een van de geslachten tot de komst van Christus van die kennis blijft verstoken, en het laatste geslacht de oorkonde kan overgeven in de handen van den Koning die komt. Als de getuigenis aan de hand der vaders ontzinkt als ze heengaan, dan moet er een ander geslacht hun taak overnemen en de daden des HEEREN, de loffelijkheden van God, aanprijzen, zodat het voorgeslacht rustig het hoofd kan neerleggen.

U voelt wel wat een levend en levendig onderwijs dat moet zijn, dat die vaders en moeders aan hun kinderen geven, dat die kinderen de HEERE aangeprezen wordt, en Zijn loffelijkheden, de roemrijke daden, zegt de Afrikaanse bijbel, en dat heeft ook de nieuwe vertaling, Zijn kracht en de wonderen, die Hij gewrocht heeft. Daar moeten de ouders zo vol van zijn, dat de kinderen op hun beurt zeggen: dat zullen wij later eens vertellen aan onze kinderen! Als de kinderen een stoffelijke erfenis te wachten staat, als het aardse schatten betreft, zullen de ouders het zeker niet nalaten, het aan hun kinderen bekend te maken. Ze gaan er zelfs bij hun opvoeding van uit, welk een positie de kinderen straks zullen moeten innemen. Maar met welk een liefde en bezieling moeten ze hun kinderen dan wijzen op wat ze in den HEERE bezitten! Aan zulk een onderwijs is alle dorheid en doodheid vreemd. Kind, dat is je rijkdom, dat je zulk een God hebt! Daar moet het navolgend geslacht **inzicht** in krijgen, staat er eigenlijk. Ze moeten het niet alleen maar weten, maar de ouders moeten hen dat laten zien, uit de historie der vaders, wie God is, wat Hij voor die vaders was en deed, en uit hun eigen leven. Zo, dat de kinderen zeggen: Wat onze vaders ons hebben verteld, dat willen wij vertellen aan het volgende geslacht. Heerlijk, als je kinderen hoort zeggen van hun vader en hun moeder: vader zei altijd: kind, vertrouw maar op den HEERE. Moeder liet het zien in heel haar leven: ik heb Hem ook betrouwbaar gevonden en getrouw. „Gods Woord is heerlijk, zegt iemand, maar hoe dierbaar wordt het, als het verbonden is aan de dierbare herinnering van vrome ouders, die in woord en daad ons dat Woord hebben laten zien, en er op leren vertrouwen”. Dat is dus heel wat anders dan over beginselen praten met een geleerd gezicht, maar met een koud hart. Dat is heel wat anders dan de kinderen lesjes laten opdreunen.

En dat is de taak der **ouders**. O, ze mogen voor het onderwijs de hulp zoeken van vertrouwde onderwijzers, die hen bij die taak helpen. Maar ze kunnen die roeping nimmer aan een ander overdragen. Zij blijven de aansprakelijke personen, van wier hand de vervulling van deze dure roeping zal worden geëist. De eerste roeping waarop ten slotte alles aankomt, is dit huisonderwijs, dat de HEERE van Zijn volk eist. Wordt dat wel diep genoeg beseft in onzen tijd? Er wordt wel veel gesproken over het schoolonderwijs, en over de scholen waarnaar wij onze kinderen zullen zenden, en dat is goed en nodig. Maar is het met dit huisonderwijs wel in orde?

Het is opdracht van den Koning der konin-

UIT DE INHOUD:

<i>De onderwijswet voor het verbondsvolk des Heeren uit Psalm 78</i>	J. v. D.
<i>„20 en 30 en 50 × 0 is evenzeer 0 als 1 × 0”</i>	C. V.
<i>Can. Geref. Kerken (IV slot)</i>	J. M.
<i>Meester en leerling (X)</i>	G. P.
<i>Persoonsverheerlijking</i>	B. T.
<i>Moderne kerkmuziek</i>	D. W. L. M.
<i>Elke wijze vrouw bouwt haar huis (Spr. 14 : 1)</i>	H.
<i>Economische aspecten (VII)</i>	P. G.
<i>Van hier en ginds</i>	
<i>Kerknieuws</i>	

gen! Het is maar niet een verzoek, het is een bevel! Wij zullen het niet verbergen aan onze kinderen. O neen, dat staat er niet. Wij zullen het niet verbergen voor hun kinderen! Het zijn onze kinderen niet, de kinderen, die de HEERE ons geeft, maar het zijn de kinderen der vaders! Het zijn de kinderen van de kerk, het verbondsvolk aller eeuwen, waarmee ze in verband moeten worden gebracht, de band waarmee, de band waaraan moet worden gelegd in het getrouw onderwijs en opvoeden in hun lijn! De onderwijswet des HEEREN weet er niets van, dat we de kinderen maar zullen vrijlaten, wat ze willen worden en wie ze zullen dienen, zoals de moderne ouders met hun kinderen doen. Neutrale opvoeding, neutraal onderwijs, het wordt door den HEERE in deze psalm vervloekt, het wordt aangewezen als de oorzaak van alle kwalen en rampen in het verleden en van deze tegenwoordige tijd!

Als wij de kinderen niet opvoeden in de vreze des HEEREN, dan beroven wij de vaders van hun kinderen, en de HEERE van Zijn volk! Dan stuiten wij den loop van het evangelie door de geslachten! En daarover vertoont de HEERE zich schrikkelijk. Lees maar de historie van het volk Israël! Psalm 78 deelt daar verschillende voorbeelden van mee. Kijk maar om u heen in de tegenwoordige tijd! Wat een ellende is daarvan het gevolg!

Maar, zegt misschien iemand, moet de HEERE het dan niet doen? Wij kunnen de harten van onze kinderen toch niet bekeren?

Neen, dat behoort niet tot Uw departement. Daarom moet u maar veel voor uw kinderen bidden: och, schonkt Gij mij de hulp van Uwen Geest. Maar de Geest wil het absoluut niet doen buiten de van Hem verordeneerde middelen om. U probeert maar of uw kinderen willen luisteren. U moet daar dan maar vroeg mee beginnen. Want de HEERE wil het absoluut doen in den weg van de opvoeding. Calvijn zegt, dat de HEERE er maar heel weinig over spreekt, dat Zijn Geest het moet doen, opdat wij niet lui en traag worden. God de Heere heeft maar niet voor niets de mens zo geschapen, dat hij jarenlang de zorg van zijn ouders nodig heeft, niet maar om te worden gevoed, maar om te worden opgevoed. De ziel van uw kind is braakliggend land, het hangt er van af wat gij er in zaait, of er later vruchten voor den Heere of slechts doornen en distelen voor den duivel in zullen groeien. En de HEERE zegt ook niet, dat we het aan de dominee of de meester moeten overlaten. Wij mogen de hulp zoeken van dit onderwijs, als we maar niet denken, dat dit onderwijs der ouders te vervangen is. Predikanten en onderwijzers zijn nooit bestemd geweest om de tranen der moeders of

de gebeden der vaders te vervangen, zegt Spurgeon. Ja, 't is zelfs zo: wanneer de ouders niet de eersten zijn en blijven in dit onderwijs, zullen de beste scholen niet baten.

Het is dus een hele onderneming om vader of moeder te durven worden. Het is een hele taak om het te moeten wezen. Als we dat niet beseffen, dan mogen we het niet worden. Daarom moeten de jongens en de meisjes goed uitkijken met wie ze gaan trouwen. Meisjes moeten hun jawoord niet geven aan een man, die te dom is of te ongodvruchtig om zijn kinderen later op te voeden in de vreze des HEEREN. Jongens moeten uitkijken wie ze tot vrouw nemen. Als de toekomstige ouders de daden des Heeren niet kennen, of hoofd en hart vol hebben van andere dingen dan de loffelijkheden des Heeren, onwetend zijn van wat er staat geschreven en is geschied, wat moet er straks dan van de opvoeding terecht komen! Man en vrouw worden is een gewichtige zaak! Het hoofd van het gezin wordt tevens het hoofd der leerschool Gods. De huisvrouw wordt tevens hulponderwijzeres, en wel in de belangrijkste klassen, de eerste klassen. Op moeders schoot en op vaders knie moeten ze den HEERE leren kennen. Niet maar wat Uw jongen worden zal, en of uw dochter een goed huwelijk zal aangaan, maar of ze de vaan van het „Soli Deo Gloria” kunnen en willen doorgeven is het belangrijkste.

En de vrucht van het onderwijs moet zijn, dat de kinderen op God hun hope stellen zouden. In 't oog Zijn daan, in 't hart Zijn wetten houden. Zij moeten in God gaan ge-

lôven, en zij moeten den HEERE leren gehoorzamen.

Wat een prachtige omschrijving van geloven! Daar staat een woord, dat betekent: van God hun verwachting hebben. Ze verwachten het niet van de wereld, en niet van eigen kracht of talent, van een baan of betrekking. Vader en Moeder zeiden: vertrouw maar op God! Hij is de God van Zijn volk! Zeg maar gerust tegen Hem, als ge gaat emigreren: Heere, Gij zijt met Abraham geweest, ga ook met mij! Zeg maar als ge met Hem worstelt ook Uw zonden met Jacob: Ik laat u niet gaan, tenzij Gij mij zegent. Zeg maar met Paulus als alles donker lijkt: Ik weet in Wien ik geloofd heb.

En dat geloof en die hope moeten gepaard gaan met liefdevolle gehoorzaamheid: in het hart zijn wetten houden. Niet in het hoofd hebben alleen, maar ze in het hart houden, als een schat. Hoe lief heb ik Uw wet, zij is mijn vermakung den gansen dag. In het leven van alle dag.

Het is tegenwoordig als je vele mensen hoort, net alsof het zulk een heel bijzondere tijd is, met heel bijzondere noden. Zou dit niet de nood zijn van de tijd, dat zovelen zich hierin niet houden aan het oude Woord? Aan deze oude onderwijswet? Geve de Heere godzalige ouders, die hun kinderen leren den HEERE te vrezen. Als dit leerplan wordt gevolgd en deze vrucht van het onderwijs wordt gezien, en Gods kerk weer een pilaar en vastigheid der waarheid wordt, dan is er nog hoop voor land en volk en kerk!

Heerenveen.

J. VAN DIJK.

„20 en 30 en 50 x 0 is evenzeer 0 als 1 x 0”

Er is onder ons weer een discussie gaande over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

Dat is een goed ding!

Want in de kerk van Christus dreigt altijd het gevaar, dat de belangstelling voor de vragen omtrent de kerkregering gaat verslappen. En tijden, waarin dat geschiedt, waren ook altijd de tijden, waarin de hiërarchie sluipend, als op kousevoeten, de kerk binnendrong.

Als een dergelijke discussie aan de gang is, is het evenwel nodig, dat steeds de **grondslagen** van de kerkregering voor ogen worden gehouden. Want afwijking in die kerkregering ontstaat alleen, wanneer de kerken en haar leden die grondslagen niet, of niet meer, in hun betekenis en consequentie verstaan en in de praktijk van de kerkregering zich daardoor niet meer voluit laten beheersen.

Ik wil in dit artikel iets meedelen van wat Prof. Greijdanus daaromtrent leerde.

Zoals men weet was speciaal Prof. Greijdanus heel zijn leven lang, en dat zonder enige ommezwaai, de grote kampioen van de schriftuurlijke, gereformeerde kerkregering. Toen in 1926 het „nieuwe — hiërarchische — kerkrecht” tijdens én door middel van het proces-Geelkerken de kerken binnen drong, was hij één van de zeer weinigen, die deze revolutie doorzag en er zich met alle macht tegen verzette. Prof. — toen nog Ds — Schilder onderkende destijds het hiërarchische gevaar nog niet. Maar Prof. Greijdanus peilde het kwaad tot op de bodem en stónd ook toen — als steeds — voor de zaak van de kerk!

Ook ná 1926 bleef de kerkregering zijn volle aandacht houden. Hij schreef een reeks artikelen over de dissertatie van Dr M. Bouwman — toen nog predikant, nu advocaat — waarin de nieuwe kerkrechtelijke leer werd verdedigd. Hij verzette zich publiek tegen de hiërarchische manipulaties van de classis Drachten ten aanzien van de kerk van Drachten. En hij was buitengewoon blij toen ik in die dagen de geheel vergeten, echt gereformeerde kerkrechtelijke beschouwingen van Dr A. Kuyper Sr. uit de oude Herauten opdreef en ze, tot grote ergernis van Prof. H. H. Kuyper, in De Reformatie publiceerde.

Maar vooral in de veertiger jaren was Prof. Greijdanus zeer actief in de strijd op het kerkrechtelijke front. Hij schreef toen o.a. een lange reeks artikelen over de meerdere vergaderingen enz. in De Wachter. Ze zijn te vinden in de nummers van 9 April — 13 Aug. 1943. Voor zover ik weet spreekt Prof. Greij-

danus nergens zo duidelijk en indringend over het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen als in deze reeks. Ik wil speciaal daaruit een en ander doorgeven.

Een grondbeginsel van de Gereformeerde Kerkregering, aldus Prof. Greijdanus, is dit, **dat geen kerk over andere kerken enige heerschappij zal voeren.**

Vroeger werd dat beginsel in het eerste artikel van de kerkenordening vastgelegd. Later kwam het achteraan. Daar is het ook nu nog te vinden. Maar de bedoeling van deze tweeërlei plaatsing was dezelfde. De kerken hebben daardoor willen uitspreken, dat dit beginsel een **fundamenteel en alles-beheersend** beginsel is.

De zin van dit artikel is deze, dat alle kerken in het gereformeerde kerkverband als kerk volkomen aan elkaar gelijk zijn. Er ligt in opgesloten, dat die kerken „in wezen en macht of gezag (juridisch) aan elkander gelijk zijn, dat geen enkele van zichzelf of van Godswegen iets over een andere te zeggen, d.i. te bevelen, te gebieden heeft als hare overheid. De éne kerk mag groter zijn dan de andere, rijker in uitnemende personen en gaven, maar dat geeft aan haar generlei recht tot heersen of macht van gebieden over een andere”.

Wat nu in dit opzicht van één kerk geldt, geldt uiteraard ook van andere kerken en van een groep kerken en van alle kerken.

Als immers geen enkele kerk enige macht over een kerk bezit dan bezitten tien kerken, welke om een bepaalde kerk „liggen”, ook **gezamenlijk** geen enkele macht over die kerk. En evenmin bezitten alle kerken gezamenlijk zulk een macht. Prof. Greijdanus maakt deze stand van zaken duidelijk met behulp van een aardig rekensommetje. Hij schrijft namelijk: één kerk heeft 0 macht over een andere. Tien kerken hebben gezamenlijk 10 x 0 macht over deze andere kerk. Dat is ook 0 macht. Want 10 x 0 is immers nog steeds 0! En honderd kerken hebben gezamenlijk over die éne kerk 100 x 0 macht, hetgeen eveneens weer 0 macht is. „Wanneer de éne kerk generlei zeggenschap over een andere heeft, en dat van alle waar is, dan kunnen die kerken ook niet de minste macht van zeggenschap of heerschappij over enige kerk samenbrengen....”

Het is nu voorts zo, dat volgens het schriftuurlijke, gereformeerde kerkrecht de meer-

dere vergaderingen der kerken, d.w.z. de classes en synoden in zichzelf en op zichzelf „geen zier macht” bezitten. Zij hebben geen „eigen, oorspronkelijke, zelfstandige, van de tot haar behorende kerken onafhankelijke macht”.

Integendeel, deze vergaderingen ontvangen alle macht, welke zij bezitten en uitoefenen **van de kerken**, welke in zulke vergaderingen door middel van afgevaardigden vertegenwoordigd zijn. De kerken **geven** deze macht om zo te zeggen aan de door haar aangewezen afgevaardigden, die leden van zo'n classis of synode worden, **mee**. En brengen die zo in, geven die zo **aan** zo'n classis of synode.

Het spreekt nu vanzelf dat de kerken aan die afgevaardigden nooit of te nimmer een macht kunnen meegeven, **welke zij zelf niet bezitten!** Wat ik niet heb kan ik immers nooit aan een ander geven! En omdat geen enkele kerk enige zeggenschap of heerschappij over een zusterkerk bezit, kan ook geen enkele kerk aan haar afgevaardigden naar classis of synode een dergelijke „macht” meegeven.

Derhalve „missen alle deze ter Classis vergadering of Synode afgevaardigden dergelijke macht. De éne heeft haar niet. En de ander evenmin. En zo met allen. Dus missen ook allen tezamen of met elkander zodanige macht, dergelijke bevoegdheid, dat recht. Hier geldt: 20 en 30 en 50 x 0 is evenzeer 0 als 1 x 0”.

Wanneer men nu over de meerdere vergaderingen — de classes en synoden — spreekt moet men nu vóór alles het genoemde in het oog houden. Nooit heeft een meerdere vergadering dus enig zeggenschap, opperbestuur of heerschappij over de kerken, welke in haar vertegenwoordigd zijn.

Toch hebben die meerdere vergaderingen macht. Maar men moet als men daarover spreekt de aard en de omvang van die macht steeds scherp in het oog vatten. De macht welke deze vergaderingen bezitten is er namelijk een, **welke door de kerken die daarin samengekomen zijn áán die vergaderingen is gegeven**. Daarom is die macht „niet onbepert maar **begrensd**, niet oorspronkelijk maar **afgeleid** en **gedelegeerd**”, of „opgedragen”.

De meerdere vergaderingen — classes en synoden — zijn vergaderingen van „op voet van gelijkheid, in gebondenheid aan Gods Woord saamgekomen kerken”. En deze vergaderingen staan „**onder de kerkeraden**”. De macht daarvan „vloeit niet uit de Synode naar de Classis en uit de Classis naar de Kerkeraden, dat is episcopaal, maar de macht vloeit omgekeerd uit Christus in de Kerkeraden, uit de Kerkeraden in de Classis en uit de Classis in de Synode”. Classes en Synoden hebben op „**aarde geen macht boven zich dan de kerkeraden, die hen afvaardigen**”. En de kerken en kerkeraden zijn aan de meerdere vergaderingen „niet verder gebonden, **dan ze zichzelf binden**”.

„De meerdere kerkelijke vergaderingen **missen** dus een eigen macht buiten of boven die, welke de kerken aan hare afgevaardigden opdragen. En omdat nu géén dier kerken van zichzelf enige macht heeft over een andere, kan zij ook zodanige macht niet aan haar afgevaardigden delegeren of opdragen. En dus missen die meerdere kerkelijke vergaderingen uit zichzelf het recht tot opperbestuur en heerschappij over hare kerken. **Anders dan voorzover die kerken bij onderlinge overeenkomst of accord in hare kerkenordening macht over zich aan elkander gegeven of van elkander ontvangen hebben**”.

Nu laat zich de mogelijkheid denken, dat die kerken inderdaad toch zulk een macht over zich aan elkaar geven en van elkaar ontvangen! Zo is het geschied door die kerken, welke het „nieuwe kerkrecht” aanvaardden. Maar als de kerken zo iets doen, doen zij iets wat haar bevoegdheid ten enenmale te buiten en te boven gaat! Zij **kunnen** dat niet doen omdat zij in zich zelf, naar de haar door Christus verleende macht, eenvoudig **geen zeggenschap over andere kerken hebben!** In de ambtelijke macht welke Christus aan zijn kerken geeft ligt **een dergelijke macht over andere kerken niet!** En daarom kunnen en mogen zij zulk een macht over de zusterkerken niet aan elkaar **geven**. En ze kunnen die ook niet van elkaar **ontvangen**. En ze kunnen die evenmin aan de door haar samengeroepen en gevormde classes en synoden toekennen!

Bovendien: de gereformeerde kerken hebben in het reeds genoemde artikel 85 der kerkenordering uitdrukkelijk met elkaar geaccordeerd, en accorderen dat met elkaar nog elke dag, „dat zij geen heerschappij over elkander voeren zouden. Daarom missen de meerdere kerkelijke vergaderingen alle bevoegdheid tot opperbestuur en heerschappij over de tot haar behorende kerken”.

Zich aansluitend aan Dr Kuyper verklaart Prof. Greijdanus dan nog eens uitdrukkelijk, dat de meerdere vergaderingen „uit zichzelf „geen zier macht” bezitten. „Zij hebben alleen maar afgeleide of opgedragen macht. En de kerken hebben expres afgesproken, dat zij geen heerschappij over elkander mochten en zouden voeren. Recht tot zulk een oppermacht hebben die kerken zeker niet. Die kunnen zij dus ook niet opdragen. Ook kwamen zij overeen, die niet over elkaar te zullen voeren. Dus ontbreekt die macht, dat recht, die bevoegdheid aan die meerdere vergaderingen”.

Omdat de meerdere vergaderingen geen andere macht bezitten en mogen uitoefenen dan die, welke zij van de kerken ontvingen, kan men nooit zeggen dat de kerken ten opzichte van die meerdere vergaderingen „gehoorzaam” of „on gehoorzaam” zijn. Hoe kunnen zij, die **macht geven**, ooit gehoorzaam of on gehoorzaam zijn aan hen **aan wie** zij die macht geven? Kan soms een „heer” ooit gehoorzaam of on gehoorzaam zijn aan zijn „knecht”?

Er kan tussen de kerken onderling nooit sprake zijn van „ondergeschiktheid, onderworpenheid, plicht tot gehoorzamen, noch eigenlijk gezegde heersersmacht. Er mag slechts **raad en hulp** geboden worden. Hier zijn kerken, die makkers zijn, bondgenoten, zoals broeders, vrienden, collega's, medeburgers”.

Een echt gereformeerde synode matigt zich daarom niet aan, „dat zij over andere onder haar samengevoegde kerken de gebiedende macht zouden hebben, die aan heren en hoger geplaatsten met betrekking tot de aan hen onderworpen lager geplaatsten toekomt; maar de Synoden, als zijnde een vergadering die voortvloeit uit de gezamenlijke en vrije overeenstemming der kerken, heeft een macht, die opgedragen en helpend of dienend is, terwijl de kerken zich met vrijwillige toestemming aan de Synoden onderwerpen, omdat de orde en stichting zulks vereisen. De verhouding der kerken tot de meerdere vergaderingen moet dan eigenlijk ook niet **dependentia, afhankelijkheid** genoemd worden, maar liever **submissio** d.i. **onderwerping**”.

Welke macht nu de meerdere vergaderingen bezitten wordt uitsluitend en alleen door de kerken zelf bepaald. Wat zo door de kerken als **taak en bevoegdheid** van de meerdere vergaderingen wordt vastgesteld, bepalen die kerken door een „mutuus consensus”, een gemeenschappelijke overeenkomst of afspraak der kerken onderling”. En die is vastgelegd in de kerkenordering. „Daarbuiten hebben zij geen recht van ingrijpen of handelen en missen zij alle bevoegdheid en gezag, worden haar daden en besluiten niet gedekt door het door de kerken aan haar overgedragen gezag, handelen zij eigenmachtig, ongeoorloofd, revolutionair”. En in deze kerkenordering legden de kerken vast dat een of meer kerken — en dus ook een vergadering van kerken zoals classes of synoden — nooit ofte nimmer enige heerschappij over een of meer kerken zal mogen voeren.

Wat nu die meerdere vergaderingen al of niet mogen doen omschreef Prof. Greijdanus aldus: Die meerdere vergaderingen, classes of synoden, „missen het recht om in enige harer kerken, zonder of tegen dezer opdracht, toestemming, bewilliging, ambtelijke handelingen te verrichten, dienaren des Woords te doen optreden en werkzaam zijn, ambtsdragers te schorsen, af te zetten, door anderen te vervangen, leden te censureren en te excommuniceren. Voordat de meerdere kerkelijke vergaderingen zulks zouden mogen doen, moeten zij eerst opdracht, toestemming, bewilliging, dier bepaalde kerk hebben ontvangen. **Doch deze bewilliging, toestemming, opdracht is reeds tevoren door art. 85 K.O. — geen kerk zal over andere kerken enige heerschappij voeren — uitgesloten en geweigerd.** Dat artikel is accoord van der kerken onder-

ling samenleven. Dat artikel bindt dus, gelijk de gehele Kerkenordering juist als overeenkomst voor onderlinge samenwerking, alle tot het kerkverband behorende kerken, ook haar credentiebrieven en instructies, en dient ter bevordering, of ook eventuele veroordeling van kerkelijke, classicale, synodale handelingen, besluiten, schrifturen te dezer zake. Die Classes en Synoden hebben recht, zoals Voetius het uitdrukt, tot „consilia et auxilia praestanda”, d.i. **tot het bieden of praesteren van raad en hulp.** Zij hebben recht en plicht, volgens art. 31 K.O. tot bindend advies, waaraan dan de tot haar behorende kerken naar dit artikel behoren gevolg te geven tot de grens van de in dat artikel zelf genoemde uitzondering. En die meerdere kerkelijke vergaderingen hebben ten laatste en als uiterste bevoegdheid het recht of de macht om eventueel de correspondentie of het verband met die of die bepaalde kerk te verbreken, of te constateren, dat die of die bepaalde kerk

de correspondentie of het kerkverband verbroken heeft. **Maar die meerdere kerkelijke vergaderingen missen het recht, de bevoegdheid, de macht, tot eigenmachtig censureren, schorsen, excommuniceren, afzetten, instellen, regelen, beschikken, bevelen in enige tot haar behorende kerk”.**

Op deze wijze heeft Prof. Greijdanus met enkele lijnen de plaats en bevoegdheid der meerdere vergaderingen getekend.

Het is één van de zegeningen van de vrijmaking, dat deze visie de algemeen erkende is geworden.

En we moeten elke dag waken om deze zegen niet te verspelen.

Want — om een woord van Rutgers te citeren — er schuilt een paus in ons aller hart.

C. V.

Buitenlandse kerken

Can. Geref. Kerken

IV (Slot)

Blijkens de acta van de Nationale Synode van de Canadese Geref. Kerken van november 1954, is aldaar ook gesproken over zaken rondom Kampen, ons Kampen. Met andere woorden over de opleiding tot de dienst des Woords.

Er waren twee voorstellen inzake dit punt van de opleiding. Elke classis had een voorstel. Het oudst was het voorstel van de classis West. Het was van 11 november 1953. Het luidde:

„De generale synode besluite over te gaan tot het vormen van een fonds voor de eigen opleiding tot de dienst des Woords en de kerken te verzoeken hiervoor een bepaald aantal collecten per jaar te willen houden, van de opbrengst waarvan aanstonds een zeker percentage worde besteed voor de inrichting van een bibliotheek.”

Het ander voorstel was van de classis Oost van 28 april 1954. Dit luidde:

- 1 De Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gevestigd te Kampen, voorlopig als opleidingsinstituut voor de Canadian Reformed Churches te aanvaarden.
- 2 Voor deze inrichting een tweetal collecten per jaar van de kerken te vragen.
- 3 Ter voorbereiding van de uitvoering van artikel 19 K.O. eveneens een tweetal collecten per jaar van de kerken te vragen en het beheer daarvan, alsmede de verdere uitvoering van artikel 19 K.O. aan elke classis van haar ressort op te dragen.
- 4 Deputaten te benoemen om de mogelijkheid onder de ogen te zien om zo spoedig mogelijk tot de oprichting van een eigen school te komen.”

Wat is uit de behandeling van deze twee voorstellen voortgekomen?

Eerst deze twee besluiten met betrekking tot Kampen.

1e „De synode besluit, dat tot de tijd, dat onze kerken voorzien kunnen worden van kandidaten, die zijn opgeleid aan een eigen opleiding tot de dienst des Woords, voor toelating tot het praeparatoir of peremptoir examen vereist zal zijn het candidaatsexamen, afgelegd aan de Theologische Hogeschool der Gereformeerde Kerken in Nederland.” Het voorstel was van ds Van Oene afkomstig, een der afgevaardigden van de classis West!!

2e „De synode besluit deputaten te benoemen om overleg te plegen met het college van curatoren en dat van hoogleraren ten aanzien van de eisen voor toelating tot deze Hogeschool en daarover aan de volgende synode te rapporteren.” Ook afkomstig van ds Van Oene. (Acta Home-wood, art. 80).

Inzake het vierde punt van het boven genoemde voorstel van de classis Oost van april 1954 over het benoemen van deputaten

om de mogelijkheid onder de ogen te zien van een **eigen opleiding** tot de dienst des Woords, is ook een besluit genomen.

Als volgt: „De synode... besluit de kerken te verzoeken een viertal collecten per jaar te willen houden voor een eigen opleiding tot de dienst des Woords en deputaten te benoemen om de gelden te beheren en nopens heel de zaak der opleiding diligent te zijn.” (art. 88 acta).

Men ziet dat de kerken in Canada niet stil zitten en dat zij met grote vraagstukken worstelen. Dit vraagstuk van de opleiding is van ongemene betekenis. Op de duur kan het niet zo blijven, dat zij afhankelijk blijven, voor wat de studie harer aanstaande predikanten betreft, van Nederland. Hoe voortreffelijk de opleiding te Kampen ook moge zijn en moge blijven, Kampen kan nu eenmaal studenten uit het westelijk halfrond niet alles geven wat zij nodig hebben. Naar mijn bescheiden mening zou het gewenst zijn om de studenten in de toekomst een deel hunner opleiding in Nederland en een deel in Amerika te geven.

In Amerika zijn toch wel mogelijkheden voor studie van aanstaande predikanten, zonder dat de Can. Kerken zelf al een inrichting voor de opleiding hebben, vooral als deze aanstaande predikanten desnoods hun beslissende studie in Kampen moeten doen, en er dus geen twijfel behoeft te bestaan op het punt of zij terdege hebben kennis gemaakt met de gereformeerde theologie, zoals wij die in ons land zich hebben zien ontwikkelen, vroeger, en in de latere tijd, onder leiding van het magistrale voorgaan van wijlen prof. Schilder.

Grote vraagstukken, waarmee de zusterkerken in Canada worstelen. Wij, die uit de verte kennis nemen van de oplossingen en voorlopige oplossingen dezer vraagstukken, verheugen ons over de eenstemmigheid waarmee de broeders te Carman hebben vergaderd en gediscussieerd. En wij wensen hun van harte toe licht en wijsheid, die van boven is, en bovenal de genade om trouw te zijn en trouw te blijven aan het geloof dat naar de Schriften is.

We verheugen ons ook over het feit dat door deze synode besloten is het contact met de broeders van de Protestant Reformed Churches niet te verwaarlozen. Blijkens art. 99 van de acta, besloot de synode „deputaten te benoemen met de opdracht om contact op te nemen met de eerstkomende synode der Protestant Reformed Churches die de Declaration of Principles niet meer voor haar rekening nemen; deze synode te verzoeken deputaten te benoemen opdat zij met hen schriftelijk contact opnemen om zo de mogelijkheid van wederzijdse erkenning en correspondentie als zusterkerken te onderzoeken en aangaande deze gevoerde correspondentie rapport uit te brengen aan onze kerken, zo mogelijk tijdig nog voor het afsluiten van het

voorlopig agendum van de aanstaande synode."

Men zie over dit besluit van de synode van de Can. Geref. Kerken inzake contact met de Protestants Gereformeerde Kerken, die de Verklaring van Beginselen niet meer hebben, en over de eerste reactie van de Prot. Geref. Kerken op dit besluit het oriënterende stuk van Prof. Veenhof in ons blad van 26 april l.l. Hij schrijft onder meer, dat wie de situatie enigszins kent heel diep beseft, dat de opdracht welke de deputaten van beide kerkgroepen ontvingen, een uiterst delicate en moeilijke is. Er zal veel geduld, volharding en liefde nodig zijn om tot een goed eind te komen, aldus prof. Veenhof. „Men zal moeten worstelen om elkaar over en weer te verstaan". Dat de duivel op alle mogelijke manieren zal proberen een spaak in dit wiel te steken, is stellig waar. Moge de HEERE de pogingen zegenen tot eer van Zijn naam.

Hiermee eindigen wij de bespreking van de Acta van de synode van Homewood. Onze kritiek, hier en daar, had geen andere bedoeling dan blijkt te geven van onze warme belangstelling in de strijd van de broeders in Canada. Ze werd ingegeven en gedragen door sympathie.

Aan het slot mogen we de broeders, die de Acta verzorgden, attent maken op een paar correctiefeilen, die ons onder het lezen onder de ogen kwamen. In de eerste plaats dat de nederlandse tekst geen art. 70 bevat, en in de

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Drs. G. Puchinger, Utrecht
Drs. H. R. Rookmaaker, Amsterdam-Z.
Ir. J. Stellingwerff, Eindhoven
Ds. B. Telder, Breda
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam

tweede plaats, dat de catechismus, en wij met hem, niet spreekt van „levendige" verkondiging van het Woord, maar van „levende" verkondiging. Die twee zijn in de nederlandse taal niet hetzelfde. (Voorwoord).

A.

J. MEESTER.

MEESTER EN LEERLING

C. Rijnsdorp: Mijn Vader, mijn Vader...
Uitg. Bosch & Keuning te Baarn 1946.

X: Rijnsdorp en de Vrijmaking

Aan het eind gekomen van de behandeling van deze roman, wil ik ten slotte nog een vraag aanstippen, die ik ook in het begin had kunnen stellen, maar ik geloof dat dat onjuist zou zijn geweest in het licht van een strikt zakelijke behandeling. Toch waren er ongetwijfeld lezers die het thans aan te roeren probleem in onze kring zeker zullen hebben overwogen en misschien wel hebben ter sprake gebracht.

Wanneer Rijnsdorp deze gevaren heeft gezien in het gereformeerde leven in Nederland en hij heeft deze beschreven, gelijk hij gedaan heeft, heeft hij deze roman dan wellicht ook geschreven of gebruikt om zich af te maken van de Vrijmaking?

Ons antwoord is allereerst dat wij, gegeven de Opmerking Vooraf (Zie in onze serie, Hoofdstuk I), er van moeten uitgaan dat deze roman daartoe niét geschreven is! Ook hier hebben wij te aanvaarden wat vooraf nadrukkelijk verklaard wordt.

Iets anders is of de schrijver dit boek wellicht achteraf gebruikt heeft voor zich zelf om zich af te maken van de Vrijmaking? Mijn antwoord is hier dat ik dat niet weet, maar dat dat best mogelijk zou kunnen zijn. De heer Rijnsdorp woonde in 1944 te Rotterdam, en is als lid der Gereformeerde Kerken ongetwijfeld nauw betrokken geweest bij de strijd en de vraagstukken van en rondom de Vrijmaking. In hoeverre hij metterdaad het geschreven hebben van deze roman als een excuus heeft laten gelden voor het afwijzen van de Vrijmaking, kan ik echter in geen geval beoordelen. Daartoe zou, als bij zoveel beoordelingen, persoonlijk contact en open gesprek nodig zijn.

Wel kunnen wij iets anders opmerken: wannéer de heer Rijnsdorp mede daartoe zijn roman gebruikt zou hebben, om via een strikt psychologische analyse zich van andere vragen te ontdoen, dan zou dat zeer onjuist zijn. De Vrijmaking was een strikt religieuze vraag, en ook de daarbij komende vragen vonden eerst in hun religieuze toespitsing ruimte en beantwoording.

Tot op vandaag toe geldt dat men de Vrijmaking en de Vrijgemaakte Kerken in hun ontstaan en geschiedenis alsmede hun bestaan strikt religieus moet beoordelen, en alle aspecten die met de Vrijmaking te maken hebben, dogmatische zowel als kerkrechtelijke, psychologische zowel als strikt wetenschappelijke, ethische zowel als sociologische, dáárnaar moet afmeten! Alleen onder deze strikt religieuze wet staande, waaraan alle

andere aspecten volkomen onderworpen zijn, zal het voor- en tegenstanders steeds weer mogelijk zijn om geduldig in analyse te brengen al wat met de Vrijmaking rechtstreeks of zijdelings te maken heeft. Daarbij het psychologisch aspect uiteen te zetten, en vanwege wat men dáárvan ziet de strikt religieuze vragen rondom de Vrijmaking te laten voor wat ze zijn, zou niet juist zijn.

Ik beweer niet dat de heer Rijnsdorp dit gedaan heeft, toen hij zich tegenover de Vrijmaking plaatste. Ik zeide reeds dat ik dat niet kan beoordelen. Ik zou zelfs diegenen die hem wél goed kennen willen aanraden voorzichtig te zijn in het al te snel oordelen, vooral omdat de heer Rijnsdorp inderdaad veel gezien heeft van wat anderen vaak hebben verwaarloosd. Maar vast staat in het algemeen dat wie de Vrijmaking om psychologische redenen verwerpt of aanvaardt, zich inderdaad schuldig maakt aan een psychologisme. Wie daarom mocht menen aan de hand van dit boek, blijkbaar met terzijde stelling van andere zeer belangrijke gegevens, een oordeel te kunnen uitspreken over de Vrijmaking van 1944, faalt en ontleent zich het gezicht op de volle ware werkelijkheid zoals die zich in 1944 voordeed en nog heden ten dage er ligt.

Een beroep op dit boek om daarom tegen de Vrijmaking te kiezen, moet dus als een ernstige misvatting afgewezen worden. Naar mijn indruk zal de Heer Rijnsdorp het hier mee eens zijn, getuige ook zijn opmerking vooraf, die wij hier nogmaals citeren: „Deze roman werd in hoofdzaak geschreven in de winter van 1942/43, vóórdat zekere kerkelijke gebeurtenissen (waarover het boek dan ook niet handelt) zich hadden voltrokken. Tengevolge van de oorlogsomstandigheden is de uitgave vertraagd". (pag. 4).

Maar er zit nog een andere kant aan deze zaak. *Even onjuist als het zou zijn dit boek in het geweer te roepen tegen de Vrijmaking, even onjuist zou het zijn dit boek te verwaarlozen, omdat de Schrijver niet heeft gekozen voor de Vrijmaking!*

Niemand moet via dit boek Rijnsdorp los van de Vrijmaking maken, maar wij moeten ook de moed hebben de Vrijmaking niet los te maken van wat dit boek biedt!

Want ongetwijfeld biedt dit boek wel degelijk elementen voor een discussie die Rijnsdorp ter sprake zou willen brengen, wanneer hij met ons in gesprek kwam over de Vrijmaking. En juist hier dienen wij waakzaam te zijn!

Willen wij anderen trekken tot onze kerken en ze de ogen openen voor fouten elders, dan hebben wij te bedenken dat men zelden iemand tot een standpunt overhaalt, wanneer

men hem een problematiek opdringt! Het overspoelen met een (nieuwe) problematiek kan soms een verfrissend bad betekenen, maar wordt meestal gevoeld als onaangenaam, vooral wanneer zulk een problematiek de bespreking van andere factoren soms uitsluit. De nauwkeurig toeziende gespreksge-noot zal zelfs weten dat er vaak debaters zijn die altijd met de zelfde problematiek komen, omdat zij andere problematieken daarmee van zich af pogen te houden. Men verklaart dan bij voorbaat eigen problematiek als de enig juiste, bevattende de enige vragen waar het op aan komt. Wij dienen echter aan anderen onze eigen problematiek niet steeds op te dringen, maar de moed te hebben ook anderen het initiatief te laten tot het stellen van hun problematiek, vooral wanneer deze plaats vindt met een beroep op Gods Woord.

Vast dient te staan dat wij ook de kundigheid dienen te bezitten om op die andere problematiek in te gaan. Daar is inderdaad kundigheid voor nodig, en alle kundigheid vereist tijd, oefening, overgave. Niet een ieder die eigen problematiek doorziet en zijn weetje wel weet, is bovendien in staat ook anderer problematiek te verstaan. Als wij maar wel de eis van dat alles aan ons zelf en elkaar blijven stellen. Want dit alles hangt ten nauwste samen met onze algehele werfkracht.

Wij dienen wel te bedenken dat uiteindelijk niemand die van verre staat uit zich zelve geïnteresseerd is bij het verhaal van de schorsing en afzetting van zekere Prof. Schilder en helemaal niet bij de procedure van zekere Candidaat Schilder. Dat is op zich zelf voor velen onzer ongetwijfeld wél hevig van belang geweest, maar wie die dat alles niet heeft meegemaakt, zal zich daardoor geboeid gevoelen? Het blijkt nu reeds moeilijk om sommige jongeren in onze eigen kerken bij dat alles te bepalen.

De ware werfkracht is pastoraal van aard, gaat juist in op de problemen van de medemens, ontloopt ze niet, negeert ze niet, ergert zich er niet aan, respecteert ze, ziet ze als centraal. En mits betrokken op God en Zijn Woord biedt de problematiek van de gesprekspartner niet slechts een aanrakingsvlak maar ook een aangrijpingspunt, juist in het religieus gestelde gesprek.

Dat alles geldt de buitenstaander, het geldt natuurlijk ook de kudde binnen de kerk. Zolang een predikant eigen levensproblematiek, of wat nog erger is, eigen theologische problematiek oplegt aan zijn gemeente, kan het niet anders of deze predikant zal juist in geestelijk opzicht vervreemden van zijn gemeente, *wel het ergste wat een predikant kan overkomen!*

Hij kan zijn theologische wapenen uit het beste tuighuis halen, zijn preek kan dogmatisch misschien wel bij zijn en wetenschappelijk verantwoord en volkomen conform de ware leer, maar deze gaat uiteindelijk buiten de gemeente om. Wanneer zijn preek daarbij direct of indirect opgaat in het doorgeven van stof uit de boeken van Prof. Dr. K. Schilder (zoals het vroeger gebeurde uit de boeken van Prof. Dr. A. Kuyper) moet bedacht worden dat zijn preken niet alleen misschien te moeilijk zijn voor gemeenteleden die K. S. niet meer bewust gekend hebben, maar ook voor diegenen die dat alles al behoorlijk gelezen hebben, niet om aan te horen zo saai en overbekend!

Geen Schilderiaanse orgeltoon, maar Uw eigen persoon! zou dan nog het beste devies zijn, om met een variatie op Nicolaas Beets te spreken! Maar in het algemeen geldt dat ook de predikant zijn gesteldheid en hobbies de gemeente niet mag opdringen, zelf niet zijn versleten studiekleding. En ook de ouderlingen moeten niet alleen de gemeente leren en al hun religieuze ervaring en kennis ten beste geven, die zij misschien hebben, maar zij moeten ook luisteren op huisbezoek en ernstig pogen op alle wondere problematieken en vragen van de gemeenteleden in te gaan. Want de ware pastor let altijd eerst op het schaap en overweegt daarna wat hij het doen zal; ook zoekt hij niet eigen problematiek het schaap in te gieten. Dat mag wel eens elders geschieden, maar niet vanaf de preekstoel, niet op het huisbezoek! Daarbij, predikanten en ouderlingen die altijd aankomen met de zelfde bekende Schilderiaanse klanken en Jansenistische stokpaarden lijken mij zeer onorigineel en saai, en geen erger zaak in de kerkelijke samenleving dan saai preken en vervelend huisbezoek.

Wij moeten daarom de moed hebben op de voorgelegde problemen van kerk- en niet-kerkgenoten in te gaan, altijd boeiend bedrijf! Soms zullen wij dat niet kunnen. Het ontbreekt ons vaak aan kennis of ervaring, invoelvermogen of begrip. Als wij dat dan maar als *armoede* ervaren en verstaan dat wij ook *daarom* moeten studeren. Dus niet om de kennis zelve, maar ten bate van onze menselijke contacten en het uitdragen van onze eerlijke overtuiging. Wat dat aangaat ligge de aanleiding tot studie en eigen overwegingen niet alleen bij eigen hobbies en sympathieën maar ook bij de mensen met wie wij in contact komen:

Dat alles nu heeft ook zijn consequenties ten aanzien van het boek van Rijnsdorp. Het is natuurlijk een uitgesproken psychologische roman, maar hoe intens actueel voor ons kerkelijk leven! Deze roman van Rijnsdorp is, om een term van Ds. van Gameren te gebruiken, wel *allerminst kerkvreemd* (pag. 162).

Rijnsdorp legt ons hier inderdaad *psychologische* problemen voor, en waarlijk geen eenvoudige. *Om zich daarmee van de Vrijmaking af te maken is even onjuist als onzerzijds niet ernstig op deze problemen in te gaan!*

Daarbij, ook psychologische vraagstukken verdienen onze eerlijke aandacht. Het komt maar al te vaak voor dat wij iemand van ons verwijderen, door op zijn problemen niet in te gaan, ook al wil hij zich van onze zaken niet afmaken. Het komt vaak voor dat iemand vertrekt uit een kring, waar men op zijn problemen niet ingaat. Zo vertrokken vele Vrijgemaakten uit interkerkelijke verenigingen, als deze niet in wilden gaan op hun kerkelijke problemen. Maar evenzeer hebben wij Vrijgemaakten, en de Calvinisten in het algemeen, wel fouten gemaakt door niet in te gaan op anderers probleem, toen zij nog bij ons waren! Men kan nog zo afgeven in onze kerken en binnen de synodaal-gereformeerde kring op de Doorbraak, en de jongeren van de Doorbraak kunnen nog zo ongelijk hebben inzake hun geest en hoofdzaken, maar wij hebben in dezen ook *schuld*, schuld dat wij ons te weinig ingesteld hebben op hun vragen, te weinig oog hadden voor wat bij ons ontbrak aan belangstelling en pastorale instelling. Dit wordt niet gesteld om de Doorbraak als minder gevaarlijk voor te stellen dan ze is, maar om ernstig tegen fouten als deze te waarschuwen, ook in de toekomst!

Zo nu valt ook te spreken inzake onze kring en de psychologische vragen. Wij hebben daarover wel eens eenzijdige voorstellingen, gelijk wij in hoofdstuk II van deze serie trachtten aan te geven. En wij gaan op anderers problemen die van psychologische aard zijn vaak niet in. Wij moeten weten wat wij doen in dezen, maar niet verbaasd zijn wanneer wij nog meer jeugd verliezen, als wij ons niet gaan instellen op deze vragen.

Er zijn er in onze kring die terecht het gevaar inzien, dat sommigen door over psychologische aspecten te gaan spreken, religieuze beslissingen in concreto willen ontgaan. Afgezien van het feit dat men een religieuze beslissing *nooit* kan ontgaan, wanneer het *werkelijk* een *religieuze* is, kan bij jong en oud een dergelijk gebruik van het psychisch levensaspect zeer betreurd worden. Het psychische *mág* in die zin *nooit* een *prae* krijgen boven andere levensaspecten!

Bedenken wij echter wel dat deze fouten *nooit* te verhelpen zijn door het psychisch levensaspect te *verwaarlozen!* Integendeel, wie dat laatste doet, destrueert, weer op geheel andere wijze het geloofsleven. Want het geloofsleven lijdt immer schade wanneer wij niet weten om te gaan met een bepaald levensaspect. Of wij zulk aspect dan te hoog of te laag aanslaan, er altijd over spreken of er *nooit* over willen spreken, is niet zo van belang. Er blijkt in beide gevallen een kortsluiting aanwezig met het psychisch aspect van de mens, en deze valt in eerste instantie niet anders te verhelpen dan door het psychisch aspect eerlijk onder ogen te zien en het veld van psychisch onderzoek dapper te betreden in ons eigen en gemeenschappelijk leven, opdat wij ook daar de wetmatigheden leren kennen. Niet het wegdringen van *het gebied* waar de fout is gemaakt, maar juist *het onderzoeken* van zulk gebied, kan méde

licht scheppen in de vragen en herhaling der fouten voorkomen.

Nog altijd valt in dit verband te herinneren aan de opmerking waarmee Vigilius Haufniensis, de Waakzame uit Kopenhagen, Sören Kierkegaard, zijn vermaarde studie over de Angst inleidt: „Dat ieder wetenschappelijk probleem in het grote gebied van de wetenschap zijn bepaalde plaats, zijn afmeting en zijn grens heeft, dat het in de hele schilderij een harmonisch lichte tint moet vertonen, dat het in het geheel der symphonie niet domineren mag is niet slechts een vrome wens, dat den man van wetenschap met zijn geestdriftige of weemoedige dweperij adelt, het is niet slechts een heilige plicht, welke hem in de dienst van het geheel bindt en hem gebiedt afstand te doen van de drang naar wetteloosheid en van de lust, om avontuurlijk het continent uit het oog te verliezen; neen het is veeleer iets wat in het belang is van iedere speciale onderzoeking, want als deze vergeet, waar ze thuis hoort, vergeet zij tevens zich zelf, zoals de taal dit met een treffende dubbelzinnigheid pleegt uit te drukken; zij wordt iets anders en bereikt een bedenkelijke voortreffelijkheid om alles naar believen voor te stellen. Wordt men echter niet wetenschappelijk tot de orde geroepen, wordt er niet voor gezorgd, dat men de afzonderlijke problemen niet aan elkaar laat voorbij jagen, alsof het een wedstrijd gold, om het eerste op een maskerade te komen, dan bereikt men wel een zekere „vernunftigheid“, dan verbluft men wel is waar door de schijn iets begrepen te hebben, waarvan men nog ver verwijderd was, dan kan men wel door een paar nietszeggende woorden een tegenstelling overbruggen, maar deze winst wreekt zich later net als elke onwettige verdienste, welke noch burgerlijk, noch wetenschappelijk rechtmatig eigendom kan opleveren”.

Het is deze diep ernstige opmerking van Kierkegaard, die als een gouden raad flonkert in de schachten van zijn Opera Omnia, die misschien door geen Nederlandse wijsgeren in hun vakgebied ernstiger is betracht dan door de hoogleraren Vollenhoven en Dooyeweerd, waarom ondanks bezwaren en discussies, niemand in onze kerken zich ooit tevergeefs zal verdiepen in de Wijsbegeerte der Wetsidee, om tot dat inzicht te komen, waarmee men ook in eigen kring met vrucht zich werpt op actuele vraagstukken en moeilijkheden.

Wij kunnen een schrijver vaak reeds dankbaar zijn wanneer hij een *problematiek* helder gesteld heeft. Dat heeft Rijnsdorp m.i. hier gedaan. Ondanks de kerkelijke scheiding

valt op hoezeer hij nog leeft uit de gereformeerde overtuiging en binnen de gereformeerde sfeer, al doet deze laatste begrijpelijk iets meer denken aan de vooroorlogse dan aan de naoorlogse tijd.

Wij moeten inmiddels als Vrijgemaakten de moed hebben op deze zaken ernstig in te gaan, temeer omdat de vragen die Rijnsdorp aansnijdt, niet alleen in geding zijn tussen ons en de Synodaal-gereformeerden, maar ook binnen onze kerken onderling! *En daarbij, er is geen beter, geen wettiger lokmiddel om iemand te brengen naar onze problematiek, dan om éerst op de zijne in te gaan!*

Willen wij werfkracht behouden, werfkracht herkrijgen, dan dienen wij eerlijk kennis te nemen van, eerlijk te reageren en eerlijk te antwoorden op wat ons ook „van de andere zijde“ wordt voorgelegd. Emoties dienen daarbij ook onzerzijds plaats te ruimen voor bezinning, want emoties verwarren, alleen bezinning geneest al wat tot emotie aanleiding gaf!

Juist wanneer wij durven stellen dat bij de Vrijmaking wel degelijk zaken van universeel religieus belang zijn in geding geweest, mogen wij niet één daarbij betrokken problematiek ter zijde schuiven of laten voor wat deze is.

Als wij het Evangelie werkelijk vertrouwen, moeten wij geen angst voor feiten koesteren, ook geen angst voor psychologische facetten binnen eigen kring, omdat niet onze handhavingen en ontkenningen, niet onze afwijzingen en verdedigingen, maar alleen de volle WAARHEID, die niéts onbesproken laat, ons zal vrijmaken! Alle andere weg leidt op zijn best tot dode orthodoxie, tot afgesleten saaiheden, tot naar binnen gekeerde zelfgenoegzaamheid, tot verschaald geloof.

Geen levensaspect dat zich aandient binnen de Kerk kan ongestraft blijvend genegeerd worden. Niemand kan verwijten dat geen oplossingen voor zekere vragen daar zijn, waar wij ze nog niet hebben, maar te betreuren zou zijn, indien wij niet even openlijk kennis namen en ingingen op wat anderen ons openlijk voorleggen!

Juist binnen onze kerken zal daarom déze het boek van Rijnsdorp als een steen op de maag wegen, ánderen daarentegen zullen zijn boek alsnog als een toetssteen van bezinning aanvaarden en verwerken.

En meer dan deze mogelijkheid mag men van een Christelijke romanschrijver en een Christelijk lezerspubliek niet verwachten!

Tolle Lege!

(Slot volgt).

G. PUCHINGER.

Persoonsverheerlijking

Wij hebben ons in het kerkelijk leven niet alleen te wachten voor wetenschapsverheerlijking, maar ook voor persoonsverheerlijking. Het eerste heeft plaats, wanneer we b.v. aan de theologie op kerkelijk terrein een meesprekend gezag toekennen. Het laatste geschiedt, als men zich om bepaalde personen gaat groeperen en zich op hen gaat beroemen. We krijgen dan een situatie als in de kerk van Corinthe, waar de een zei: ik ben van Paulus, en de ander: ik ben van Apollos, en een derde: ik ben van Cefas.

Er is in de kerk des Heeren maar Eén, naar Wiens naam we ons mogen noemen; naar Wiens Woord we in alles moeten luisteren; onder Wiens gezag we onvoorwaardelijk hebben te buigen en Dien we mogen aanhangen met waarachtig geloof, vaste hoop en vurige liefde: onze Heere Jezus Christus, die ons kocht met Zijn bloed en Wiens eigendom we zijn in leven en sterven. Maar met andere persoonlijke bindingen moeten we altijd maar heel voorzichtig zijn. Wie zijn Paulus, Apollos, Cefas; wat zijn de apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars, de voorgangers en prominente figuren in de kerk anders dan dienaars, instrumenten waarvan de Heere Zich bedienen wil, zwakke en feilbare mensen, wier kerkelijke arbeid eenmaal door het vuur beproefd wordt en op wier persoon we ons niet beroemen mogen.

Paulus heeft die persoonsverheerlijking altijd tegengestaan, haar bestraft en teruggewezen. Hij heeft er zelf ook nooit aanlei-

ding toe gegeven. Integendeel. Als hij roemt, dan is het in zijn zwakheden. Maar daarom was het hem een oorzaak van droefheid, als er in de kerk waren, die zeiden: ik ben van Paulus!

En alle nederige en trouwe dienaren van Christus hebben een afkeer gehad van het zich noemen naar hun naam. We oteren de nagedachtenis van Calvijn, wanneer we ons Calvinisten noemen. We proeven dan ook in het spreken van Cocksianen, Kuyperianen, Sikkelianen, Schilderianen, Janse-nisten iets van smaad, miskennis, van vijandige tegenstand.

Laat ons dan ook oppassen, dat we in het kerkelijk leven door een bovenmatig roemen in mensen, door een oncritisch zich binden aan bepaalde personen, door het canoniseren van hun woord en werk, door het slaafs navolgen van hun typische eigenaardigheden, tot het imiteren van stem, stijl, woordkeus en zegwijze toe, geen aanleiding en oorzaak geven tot dit werelds personalisme.

Ook in dit opzicht blijft er ons kerkelijk leven nog wel iets te reformeren over. Wat meer nuchterheid en zelfcritiek!

B. TELDER.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg Zeist, met bijvermelding voor „Opbouw“.

Abonnementsprijs: f 5.- p. halfjr. - f 10.- p. jr. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

moderne kerkmuziek

3. Wat is de kerk?

De kerk — zo zegt onze belijdenis — is een heilige vergadering der ware Christ-gelovigen, die al hun zaligheid verwachten in Jezus Christus, die gewassen zijn door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest.

Deze kerk is geweest van het begin der wereld af, en zal zijn tot het einde toe, even zo eeuwig als haar koning Jezus Christus. En deze heilige kerk wordt door God bewaard, staande gehouden, tegen het woeden der gehele wereld; tot zover art. 27 N.G.B.

Deze kerk — welke art. 29 N.G.B. de ware kerk noemt — is lichtelijk te onderscheiden van „alle secten, welke zeggen dat zij kerk zijn”, doordat deze kerk de zuivere Woordbediening in stand houdt, de bozen straft, en de sacramenten heilig houdt.

Terwijl deze kerk zich dus antithetisch afbakt tegenover de wereld en tegenover de valse kerken, staat zij amen-zeggend tegenover onze God en HEERE.

Dezelfde kerk, waarvan de Christ-gelovige totterdood belijdt: dat hij hiervan een levend lidmaat is en eeuwig zal blijven (Zd 21 HC), die kerk kenmerkt zich door gemeenschappelijke gehoorzaamheid aan het vierde gebod, dat allereerst van ons vraagt: „dat de kerkdienst, het predikambt, onderhouden wordt; en dat ik — inzonderheid op de rustdag — naarstig tot de gemeente Gods kome, om het Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God de HEERE openlijk aan te roepen, en den arme Christelijke handreiking te doen”. Zd 38 HC. De Christelijke samenkomst dient dus tot de Woordverkondiging enerzijds, en tot gebed en offer anderzijds. (De sacramenten, als zichtbaar Woord, also tot de Woordverkondiging gerekend zijnde). (Zd. 25 — art. 33).

Heeft slechts de predikant het Woord te verkondigen, — het gebed en offer is ons allen opgedragen.

En hier hebben we ook thans mee te maken: met het Christelijk gebed en het Christelijk offer in de samenkomsten der gemeente Christi.

Onze kerkzang valt nl. onder beide: onder gebed en onder offer. Dat willen wij duidelijk maken.

Calvijn noemde de kerkzang „het gezongen gebed”. Hij kon zich daarbij beroepen op de psalmen — welke hij bij uitstek voor de kerkzang aanbeval — aangezien verscheidene psalmen „gebeden” genoemd worden; sterker: aangezien alle psalmen gebeden zijn, daar zij alle voldoen aan de drie normen uit Zondag 45 HC: dat zij naar het Woord zijn, dat zij uit de diepte tot God worden opgezonden, en dat zij ons geloof in Hem belijden. U ziet dus wel dat — wanneer we de kerkzang houden op het hoge niveau van Calvijn — wij terecht deze mogen tellen tot de gebeden.

Maar ook onder het „offer” valt de kerkzang.

Na de geloofskennis van onze ellende en verlossing schenkt God ons het „stuk der dankbaarheid”. Dat wil zeggen: dankbaarheid voor levenslang en daarna. De Schrift leert ons omstandig: „Hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn”, Zd 1. „Aangezien het onmogelijk is voor de Christ-gelovige, om géén vruchten der dankbaarheid voort te brengen”, Zd 25, is het ons een levensnoodzaak om „vruchten voort te brengen, overeenkomstig bekering en dankbaarheid”, (N.V. Luc. 3: 8) „om met ons ganse leven ons Gode dankbaar te bewijzen en Hem voor zijn weldaden te prijzen”, Zd 32 HC. En het gebed heet daarbij „het voornaamste stuk der dankbaarheid”, Zd 45.

Dit brengt ons tot „goede werken”, tot „vrijwillige offeranden”. Want waar komt dat vrijwillig offer vandaan?

Naast de vele O.T. voorgeschreven offers, gaf de HEERE vanouds aan zijn volk ook de mogelijkheden om vrijwillig te offeren. Zonder enige andere aanleiding dan dat de offeraar het niet laten kon, Gode zijn liefde te bewijzen. (Zie Lev. 3 en 7: 11).

Dit vrijwillig offer — waartoe ook de Levietische zang en muziek gerekend mag worden — wordt door Hosea reeds overdrachtelijk „de varren der lippen” genoemd (14: 3) en in Hebrëen (13: 15) staat: „laat ons door

Jezus Christus de HEERE een gedurig lofoffer brengen, te weten de vrucht der lippen, die zijn Naam belijden”.

Het is dus wel een machtige greep, maar volkomen overeenkomstig de Schrift, — wanneer we heel de rijke O.T. eredienst samenvatten onder de hedendaagse noemer: Christelijke kerkzang!, waarbij wij gebed en offer gelijkelijk betrekken.

4. Christelijke Kerkzang.

Wat ons van de Christelijke kerkzang wel het meest moet verbazen, is dat hij nimmer door de HEERE is ingesteld of voorgeschreven. Heel de O.T. eredienst werd minutieus geregeld, tot en met de haakjes en oogjes op het tentdoek, en de drek der offerdieren. Maar hierbij geen woord over de kerkmuziek, zelfs niet over de zang.

Toch, op een gegeven ogenblik, toen David de ark in Jerusalem bracht, bleken er geofende en gedisciplineerde Levietische zangers en speellieden te bestaan; blijkbaar reeds met een lange culturele traditie achter zich.

Salomo stelde een orde van 4000 Levieten aan, die zich uitsluitend met de tempelzang (d.i. bij het morgen- en avondoffer, en de feesten) bezig hielden. De latere O.T. reformatoren grepen steeds terug op de tempelmuziek als een „gebod Davids”, zelfs als een „gebod des HEEREN” (Neh. 12: 24; 2 Kron. 29: 25—31); zij spraken daarbij van „instrumenten der muziek Gods”, evenals in Openbaringen gesproken wordt van de „cithers Gods”, en zagen hier een onmisbaar en onvervangbaar essentieel onderdeel van de eredienst in.

En onze kostelijke psalmbundel is ons overgeleverd door de zorg des H. Geestes, om ons geloof te versterken, om de HEERE de tol onzer dankbaarheid te bewijzen; en om daarin de gemeenschap der heiligen te betrachten met de Christ-gelovigen van alle tijden en landen: de gemeenschap met Mozes, die psalm 90 dichtte; — de gemeenschap met David, die ons leerde „den HEERE te loven, die ons raad gegeven heeft, en ons het pad des levens bekend maakt”, ps. 16; — gemeenschap ook met de Heiland, die met zijn jongeren na het laatste avondmaal het grote

hallel, ps. 114—118, zong; gemeenschap met de heiligen, die als martelaren stierven in de 1e en 2e eeuw na Christus; gemeenschap met Ambrosius, de vader van onze hedendaagse kerkzang; gemeenschap met Calvijn, door wiens zorgen het gehele boek der psalmen voor ons zingbaar werd gemaakt; gemeenschap met de Hugenoten, Waldenzen en Camisards, die vervolgd zijn om des Evangelies wil en die — volgens de geschiedschrijving — gewapend waren met kruit, kogels en psalmen; bij ons psalmzingen tenslotte hebben wij tevens de gemeenschap der heiligen met de verstrooide Christenheid in Europa, de Verenigde Staten en Canada, Afrika en Indonesië; gemeenschap met onze vervolgde broeders in Zuidamerika, Spanje, Hongarije, Rusland en Korea; ook met de heiligen der laatste dagen, die liederen van Mozes en David en des Lams zullen zingen; Ps. 86 — Op. 15: 3, 4.

En waarom concentreren wij ons bij de kerkzang nu eigenlijk bijzonder op de Psalmen?

Augustinus zei reeds: „niemand kan Gode waardige dingen toezingen, als hij ze niet eerst van Hem ontvangen heeft; wanneer wij de psalmen zingen zijn wij zeker, dat God ons de woorden in de mond legt, alsof Hijzelf ze in ons zingt om zijn eer te verhogen”.

Luther noemde de psalmen: „een school, waarin men het geloof in God en een goed geweten voor God kan oefenen; een kleine Bijbel, en een kort begrip der beide testamenten”.

Calvijn wees erop, dat de psalmen gedicht zijn door de Heilige Geest, en stelde vast: „wij wensen dat de kerk de psalmen gaat zingen, overeenkomstig het voorbeeld van de oude kerk, en naar de leer van Paulus”.

Het was — zoals wij zeiden — dan ook door de intense zorgen van Calvijn, dat de gereformeerde kerken in het bezit kwamen van een volledig psalter, in coupletform zingbaar, op melodien welke op aanwijzing van Calvijn werden gecomponeerd: ritmisch, in het gehoor liggend, edel, vol gewicht en verhevenheid, niet lichtzinnig of dartzel, gebruikmakend van slechts 2 notenwaarden en 7 toontrappen, (d.i. slechts 2 ritmische figuren en 7 melodische), zonder een enkele harmonische toevoeging.

(Wordt vervolgd)

D. W. L. MILO.

Gezinsleven

Elke wijze vrouw bouwt haar huis (Spr. 14: 1)

Ongetwijfeld kan de school worden aangemerkt als een middel, om de ouders te beter in staat te stellen hun taak, die ze hebben ten opzichte van hun kinderen, te vervullen.

Immers, de ouders zijn geroepen hun kinderen te leren; en dat wil de school ook. Zo kunnen we zeggen, dat de school het gezin te hulp komt.

En toch meen ik te mogen beweren, dat de school een bedreiging betekent van het gezin. Zeker, dat zou niet zo zijn, als het gezin enkel leer-instituut was. Maar dat is nu juist niet het geval. In een paar voorgaande artikeltjes heb ik reeds getracht aan te tonen, wat de eigenlijke betekenis is van het gezin. Dat behoeft ik dus niet te herhalen. Alleen dit wil ik er nog van zeggen: het gezin is een gemeenschap, niet door mensen gemaakt, maar door den Heere zelf gewild en gevormd, organisch gegroeid uit de eenheid van man en vrouw; en zo zelf weer een eenheid in verscheidenheid, waarvan de leden op elkaar zijn aangelegd, die elkaar nodig hebben en elkaar aanvullen; daarin vindt het gezin zijn schoonheid, zijn welvaren, zijn hoogste geluk, zijn bestemming; waarvoor de Heere God het zeer wonderlijk heeft gewrocht. Zo is het gezin een kerk, waarin de Naam des Heeren wordt aangeroepen; een school, waar ouders en kinderen dagelijks les ontvangen; een staat, waarin gerechtigheid geoefend wordt.

Maar straks gaat het kind naar school, waardoor de functie van het gezin verzwakt wordt; waardoor het aan invloed verliest, waardoor ook de innerlijke, gezonde, natuur-

lijke groei van het gezin wordt belemmerd.

De band aan de ouders, de liefde tot de ouders, de afhankelijkheid jegens vader en moeder, lijdt onverbiddelijk schade; ook het gezag der ouders boet in.

De mooiste bloemen, die het kind plukt, zijn voor Juf. De cadeautjes, die het krijgt — Juf moet ze zien, „Juf! — nou, die kan prachtig vertellen”. En als vader of moeder beweren, dat Juf eens iets niet goed heeft verteld — dan krijgt Juf gelijk. Als de moeder geen baas over haar meisje kan worden, komt de bedreiging: „Denk er om, ik zal het eens aan Juf vertellen!” — en waarlijk dat helpt in sommige gevallen. Wat ze voor geen geld ter wereld tegen Juf zouden durven zeggen, of in haar tegenwoordigheid zouden durven doen — dat gooien ze tegen vader of moeder zonder blikken of blozen er uit; dat doen ze brutaalweg onder het oog der ouders. Juf is voor de kinderen vaak het model, dat ze graag als voorbeeld nemen, meer dan eigen vader of moeder.

Zeker, dit geldt in de eerste en voornaamste plaats van de leerlingen der kleuterschool en van de lagere klassen der lagere school. Toch blijft dat in geringere mate gelden, zolang het kind leerling is. De leraar, de hoogleraar blijft de man van gezag. Hij weet het. Het kan gebeuren, dat de hoogleraar de ouder-positie gaat innemen, aan wien de student zijn volle vertrouwen geeft, wien hij in de moeilijke perioden van zijn leven om raad vraagt, die zijn geestelijke leidsman wordt.

Vooral in meisjesscholen en -instituten is dat vaak het geval. De band, die in de jaren der Opleiding gelegd wordt tussen Directrice of Lerare en de leerlinge blijft vaak gedurende het hele leven bestaan.

En zo kan het gebeuren, dat het leven van den leerling of student niet is de voortzetting van wat ze thuis hebben geleerd en aan traditie hebben meegekregen, maar wel, dat het leven een geheel andere, soms zelfs tegenstelde richting heeft aangenomen, trots de pogingen der ouders om dat te voorkomen. Ze gaan hun eigen weg; beter gezegd, de weg, waarlangs de leermeesters hen leiden.

Er is nog een ander gevaar.

Eenmaal op school vindt het kind daar zijn medeleerlingen, en als regel sluit het met één of meer daarvan vriendschap, met het gevolg, dat de band aan huis, aan vader en moeder, aan broers en zusters verzwakt. Na school, en in de vacaties, zoekt het nog steeds contact met hen, vaak liever dan met eigen. Straks gaat het kind, als het wat groter wordt, liever met z'n kennisjes naar de kerk, dan met het gezin. Nog erger wordt dit euvel, als straks schoolreisjes worden georganiseerd, soms van één dag, soms van twee of meer dagen, onder leiding van het personeel; of wel, dat een leraar, of lerare met een klas, of een groep leerlingen in een kamp gaat bivakkeren, of in een andere geschikte logeergelegenheid; om daar uitstapjes te maken, cursussen te geven, „vóórlezingen” te houden, de dag met een „huiselijke” godsdienstoefening te beginnen, en met een dagsluiting te eindigen.

Ieder voelt terstond, hoe hiermee een aanval gedaan wordt op het gezin (zeker ongewild; toegegeven!); hoe licht komt ervan, dat het kind het gezin al meer gaat beschouwen als een gelegenheid, waar het noodzake-

lijk af en toe wezen moet, om te eten, te drinken, te slapen, maar al wat het leven mooi maakt, al wat het kind echt interesseert, gaat zoeken in, wat ik zou willen noemen, de „schoolkring”; waartoe ik dan ook reken de schoolclubs, op onze middelbare scholen, kweekscholen, ook al op de Ulo-scholen, straks ongetwijfeld in de hogere klassen der lagere scholen; schoolclubs, waarop vaak een geest heerst, die lijnrecht indruist tegen de sfeer van eigen huis.

Nog erger wordt dit alles, wanneer de ouders genoodzaakt zijn, willen ze hun kinderen een of ander voortgezet onderwijs doen volgen — en welke ouder wil dat tegenwoordig niet? —, deze nog vaak jonge kinderen per fiets of per bus of per spoor 's morgens, al heel vroeg dikwijls, te doen vertrekken naar de meer of minder ver afgelegen school, vanwaar ze pas 's avonds zo tegen vijf of zes uur hen terug kunnen verwachten. Als regel missen ze dan de huiselijke godsdienstoefening in de morgen; des middags zeker; op z'n best kunnen ze die des avonds meemaken. Daar komt bij, dat zulke reis-„studenten” in de avonduren bezet zijn met de voorbereiding van de lessen voor de volgende dag, welke als regel plaats vindt in een apart vertrekje — wat blijft er dan over van een huiselijk verkeer? En vergeet daarbij niet, aan welke gevaren het kind blootgesteld wordt, tijdens de reizen naar en van school. Waarlijk niet ten onrechte worden de bussen en treinen, waarmee de scholieren vervoerd worden, „leerscholen van het kwade” genoemd!

En zeker is de school niet eens het enige gevaar, waaraan het gezin in deze tijd blootstaat. Daarover graag een volgende keer.

HUISMANS.

Economische aspecten

(VII)

In de voorafgaande artikelen, waarin wij het ontwerp-verdrag tot oprichting van een Europese Economische Gemeenschap aan onze lezers uiteenlegden, kwam ter sprake de wijze waarop men zich voorstelt tot vrijmaking van het goederenverkeer te geraken en hoe men wil komen tot een gemeenschappelijke landbouwpolitiek. De vrijheid op deze gebieden wenst men nu volgens de derde titel van het ontwerp-verdrag te completeren met vrijheid wat betreft **het verkeer van personen, diensten en van kapitalen**. De vrije Europese markt, gevormd door de 6 landen van de Europese Economische Gemeenschap zal zich ook gaan kenmerken door een vrij verkeer van de burgers uit deze landen in dit totale gebied. Weliswaar geldt daarbij nog een voorbehoud, dat deze vrijheid alleen zal gelden voor zover er geen restricties worden gesteld in de deelnemende landen uit hoofde van de openbare orde, de publieke veiligheid en de openbare gezondheid. Met dit voorbehoud dus is het streven er op gericht het de burgers in de deelnemende landen mogelijk te maken vrij in te gaan op betrekkingen, die worden aangeboden uit de landen van de Euromarkt, voor zover het geen overheidsbetrekkingen geldt. Men is dus niet vrij in dienst van een andere Overheid te gaan zonder permissie. Men is voorts ook vrij zich in het gehele gebied van de Euromarkt te bewegen en zich daarin te verplaatsen. Men mag zich ook een domicilie kiezen en blijvend gaan wonen in het gehele gebied van de Euromarkt, daar waar men een vaste betrekking heeft. Men is dan onderworpen aan de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, die voor het betrokken land of gebied gelden. Dit vrije verkeer van personen, voor werknemers, zal uiterlijk aan het einde van de overgangperiode moeten zijn gerealiseerd. Men behoudt daarbij wel zijn eigen nationaliteit, doch de beperkingen, die tot dusver in ieder land gegolden hebben voor het verkrijgen van een vaste positie en het in aansluiting daarop kiezen van zijn domicilie zullen dan zijn vervallen.

Zodra het verdrag zal zijn geratificeerd in de deelnemende landen en in werking zal zijn getreden zal de Raad van Ministers, op voorstel van de Europese Commissie en na

consultatie van het Economisch en Sociaal Comité, door middel van directieven of regelingen de noodzakelijke maatregelen vaststellen om geleidelijk aan dit beoogde vrije verkeer van werknemers te bereiken. Volgens een plan, dat zich progressief zal hebben te ontwikkelen zal men op deze manier die hindernissen wegnemen, die voortvloeien uit de nationale wetgevingen of uit overeenkomsten, die in het verleden tussen de landen zijn gesloten, waarbij aan werknemers uit de andere landen andere voorwaarden worden gesteld dan voor werknemers uit het eigen land. Deze voorwaarden moeten dus gelijk worden. Bovendien zal dit geheel van maatregelen, als boven genoemd, op te leggen door de Raad van Ministers, ook inhouden het instellen van bepaalde mechanismen, die er op gericht zijn vraag en aanbod van arbeid in de deelnemende landen met elkander in contact te brengen en het evenwicht op dit gebied te vergemakkelijken. Langs deze weg hoopt men dus het ernstige risico, voortvloeiende uit werkloosheid in bepaalde gebieden en industrieën weg te nemen. In de lijn van deze vrije uitwisseling van arbeidskrachten ligt ook, dat artikel 50 bepaalt, dat de deelnemende landen in het kader van een gemeenschappelijk programma het wederkerig uitruilen van jonge werknemers zullen bevorderen. Op voorstel van de Economische Commissie zal de Raad van Ministers met eenparigheid beslissen over de noodzakelijke maatregelen om te komen tot sociale zekerheidsrechten voor de werknemers, die van dit migratierecht in het gebied van de Euromarkt gebruik maken.

Het voorgaande houdt uiteraard in, dat een vrije verplaatsing van personen alleen zin heeft, wanneer er ook een recht is van **vrije vestiging** in de landen van de Euromarkt, zodat men dus zijn beroep naar eigen wilskeuze in dit gehele gebied zal kunnen uitoefenen op een bepaalde plaats, en daar ook een eigen zaak zal kunnen oprichten.

Thans gelden op dit gebied nog tal van restricties in de deelnemende landen, die dus zullen moeten gaan verdwijnen. Men zal dan uiteindelijk dus onderworpen zijn aan precies dezelfde bepalingen, die gelden voor de burgers van het land uit de Euromarkt, doch aan geen bepalingen voor buitenlanders langer zijn onderworpen. Om dit alles nu geleidelijk

aan ook meer uitvoerbaar te maken is bepaald in het ontwerp-verdrag, dat de deelnemende landen geen nieuwe beperkingen op het gebied van de vestiging zullen mogen gaan instellen.

Vóór het einde van de eerste etappe stelt de Raad van Ministers met eenparigheid op voorstel van de E.-C. en na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité en van de Algemene Vergadering (Assemblée) een programma vast voor het opheffen van die restricties op het gebied van de vestiging, die binnen de Gemeenschap nog bestaan wat betreft vrijheid van vestiging. Voor iedere categorie der bezigheden worden dan de algemene voorwaarden voor de realisatie van de vrijheid van vestiging vastgesteld alsook de etappes, waarin zulks zal dienen te geschieden. Tot het eind van de eerste etappe is eenparigheid voor de Raad van Ministers voorgeschreven, daarna kan de Raad zijn beslissingen met gekwalificeerde meerderheid nemen en is eenparigheid dus niet meer vereist. Bij het opheffen van de beperkingen aan de vestiging in de deelnemende landen zullen die beperkingen welke van kracht zijn uit hoofde van openbare veiligheid, orde en gezondheid blijven bestaan.

Het genoemde programma van maatregelen tot opheffing van vestigingsrestricties zal ook betrekking hebben op het stichten van agentschappen, succursalen en filialen in een der deelnemende landen. Daar beperkingen ten opzichte van de vestiging, die de gezondheid regarderen, uitdrukkelijk van opheffing zijn uitgesloten is het ook begrijpelijk, dat ten opzichte van de vestiging van hen, die een medisch, paramedisch of pharmaceutisch beroep uitoefenen, is bepaald, dat deze beroepen onderworpen zullen zijn aan de gecoördineerde voorwaarden voor de beroepsuitoefening in de verschillende deelnemende landen.

Naast de vrijheid van **arbeid** komt ook de vrijheid van **dienstverlening** in het gebied van de Euromarkt. Onder vrijheid van dienstverlening wordt dan in het kader van dit verdrag onder dienstverlening verstaan die prestaties, welke tegen betaling worden verricht en niet elders in het verdrag zijn geregeld onder het hoofd de vrije circulatie van goederen, van kapitalen en personen. Er onder vallen bezigheden van industriële aard, van handelsaard, kunstzinnige activiteiten, en de bezigheden van de vrije beroepen. De procedure van de liberalisatie van deze bezigheden komt overeen met die van de vestigingen. Zolang de beperkingen op de vrijheid van dienstverlening niet zullen zijn opgeheven verplichten de deelnemende landen zich om bij de toepassing ervan geen onderscheid te maken tussen de burgers uit het eigen land en van de overige deelnemende landen. Uitvoerig wordt een en ander geregeld in hoofdstuk 3.

Het **kapitaalverkeer** komt aan de orde in hoofdstuk 4. Hierbij verplichten zich de deelnemende landen om geleidelijk gedurende de overgangperiode en in de mate als noodzakelijk is voor een goed functioneren van de gemeenschappelijke markt de beperkingen gesteld aan het verkeer van kapitalen, die behoren aan personen woonachtig in de deelnemende landen op te heffen, evenals de discriminaties op grond van de nationaliteit of de woonplaats van partijen of van de plaats hunner vestiging. De lopende betalingen verbonden aan de kapitaalbewegingen tussen de deelnemende landen dienen uiterlijk aan het eind van de eerste etappe geliberaliseerd te zijn. Ook hierbij stelt de Raad van Ministers weer maatregelen vast, in de eerste periode met opgelegde unanimité, in de tweede periode met gekwalificeerde meerderheid, om deze liberalisatie van het kapitaalverkeer te bewerkstelligen. Nieuwe restricties in het kapitaalverkeer mogen niet worden ingesteld in deze overgangperiode, en de bestaande moeten non-discriminatoire worden toegepast. Leningen, bestemd om direct of indirect een staat of zijn lagere publiekrechtelijke lichamen te financieren kunnen alleen met bewilliging van de deelnemende landen op hun kapitaalmarkt worden geplaatst. De Economische Commissie stelt richtlijnen voor aan de Raad van Ministers op het gebied van het kapitaalverkeer tussen de landen van de Euromarkt enerzijds en derde landen anderzijds. Unanimité is hierbij voorgeschreven aan de Raad van

Ministers, wanneer deze vervolgens de richtlijnen vaststelt.

In geval dat deze liberalisatie van het kapitaalverkeer leidt tot verstoringen van de kapitaalmarkt in enig deelnemend land, zal de Economische Commissie, na raadpleging van het Monetaire Comité de betreffende staat kunnen machtigen op kapitaalgebied beschermende maatregelen te treffen, van welke maatregelen de Commissie dan de voorwaarden en modaliteiten vaststelt. De Raad van Ministers kan met gekwalificeerde meerderheid deze machtiging afwijzen en wijzigen. Bovendien heeft ieder deelnemend land het recht autonoom ook die beschermingsmaatregelen te treffen, die vanwege hun geheim of urgent karakter geboden zijn. De Economische Commissie en de deelnemende landen moeten dan gewaarschuwd worden uiterlijk bij het in werking treden van deze beschermende maatregelen. Geheel autonoom is het deelnemende land hier ook weer niet, want de Economische Commissie, na raadpleging van het Monetaire Comité kan het deelnemende land verplichten deze speciale beschermende maatregelen op te heffen of er wijzigingen in aan te brengen.

Tenslotte komt na het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitalen ook nog in titel IV het **Transportprobleem** in behandeling. Wat het vervoer betreft zullen de deelnemende staten een gemeenschappelijke vervoerpolitiek uitwerken, hetgeen geacht wordt ook te behoren tot de verwerkelijking van de doelstellingen van het Verdrag. Hiertoe zal de Raad van Ministers gedurende de overgangperiode op voorstel van de E.C. en na consultatie van het Economisch en Sociaal Comité en van de Algemene Vergadering (Assemblée), gedurende de eerste twee etappes met algemene stemmen en daarna met gekwalificeerde meerderheid het volgende kunnen vaststellen:

- gemeenschappelijke regels toepasselijk op het internationale vervoer, bij binnenkomst of vertrek van een deelnemend land of bij transitovervoer door het land van één of meer deelnemers.
- voorwaarden voor toelating van buitenlandse vervoerders tot de nationale transporten van een deelnemend land.
- alle overige nuttige beschikkingen

In afwijking van de bovengenoemde wijze van besluitvorming is bepaald, dat voor zover het betreft beslissingen van de Raad, die betreffen de beginselen van het transportbeleid en voor zover de toepassing ervan ernstig de levensstandaard, de werkgelegenheid en de exploitatie van het transportapparaat in bepaalde gebieden zou kunnen aantasten, de beslissingen van de Raad van Ministers met algemene stemmen genomen moeten worden. Ondertussen mag na het in werking treden van het Verdrag geen deelnemend land nieuwe voorschriften instellen of bestaande zodanig wijzigen, dat de vervoerders uit de andere deelnemende landen in een ongunstige positie erdoor zouden worden geplaatst, vergeleken met de vervoerders uit het eigen land. In afwijking van dit verbod tot preferentiële hulpverlening aan de nationale vervoerders is het wel toegestaan subsidie te verlenen aan nationale vervoersondernemingen, wanneer het geschiedt ten behoeve van coördinatie-doeleinden, waaronder gerekend wordt het compenseren van lasten, voortvloeiende uit het fungeren als openbare dienst van sommige transportondernemingen. Uiterlijk aan het eind van de tweede etappe moeten alle discriminaties, die bestaan in het toepassen door een vervoerder van verschillende tarievenprijzen en transportvoorwaarden in betrekking tot het land van oorsprong of van bestemming zijn opgeheven. Deze zaak zal verder geregeld worden door middel van een vervoerreglement, binnen twee jaren na het in werking treden van het verdrag. Dit reglement zal worden vastgesteld door de Raad van Ministers op voorstel van de E.C. en het Economisch en Sociaal Comité, zulks met gekwalificeerde meerderheid. Te beginnen met de tweede etappe is het de deelnemende landen verboden, behoudens machtiging daartoe van de E.C., om prijzen en condities toe te passen, die het karakter dragen van steun aan of protectie in het belang van één of meerdere ondernemingen of bedrijfstakken. Duitsland heeft hier een bepaalde uitzonderingspositie

zich toegekend gezien, in zoverre maatregelen in West-Duitsland op het gebied van het vervoer genomen ter bescherming van gebieden, die door de deling van Duitsland zijn getroffen, en voor zover deze maatregelen een compensatie vormen voor de economische nadelen aan deze deling van Duitsland verbonden, toegestaan zijn.

Hetgeen ten aanzien van het Vervoer is bepaald in het Ontwerp-Verdrag raakt het spoorwegvervoer, het wegvervoer en het vervoer over water.

De Raad van Ministers kan met unanimiteit bepalen, of en in hoeverre en langs welke weg er geschikte bepalingen kunnen worden gemaakt voor de zee- en luchtvaart. In een volgend artikel zullen wij nagaan welke de politiek van de Gemeenschap zal zijn en welke gemeenschappelijke regels om dit alles te verwezenlijken zullen dienen te worden aangehouden volgens de tekst van het Verdrag.

P. GROEN.

VAN HIER EN GINDS

Protestanten in Zuid-Amerika

Het aantal protestanten in Zuid-Amerika neemt van dag tot dag toe. In 1916 waren er naar schatting 122.000, in 1952 vier miljoen, in 1956 vijf miljoen op een bevolking van 175 miljoen. In Brazilië vormden de protestanten in 1917 1.3% van de bevolking, thans 4%. In Chili omvatten de protestanten 11.3% van het inwoner-totaal, terwijl slechts 10% daarvan rooms is. In Columbia, waar een hevige vervolging woedde waren in 1916 slechts 236 protestanten, thans zijn er 50 duizend. In Mexico en Argentinië wonen thans resp. één miljoen en 800 duizend protestanten.

De roomse kerkelijke machthebbers volgen deze ontwikkeling met grote zorg. De Paus beval zijn onderdanen speciaal voor de kerk in Zuid-Amerika te bidden. De roomse kerk verliest daar al meer de greep op de bevolking. Maar men vergeet niet dat in de zuid-amerikaanse protestantse wereld, evenals overal elders, een zware strijd wordt gevoerd tussen hen die wel en niet in de Schrift als het geopenbaarde en betrouwbare woord van God geloven.

Nog eens: de protestanten in Zuid-Amerika

Het R.-K. kerkelijk blad „Schweizerische Kirchenzeitung“ neemt in zijn nummer 24 een bijdrage op van een Zuid-Amerikaanse medewerker over het Protestantisme in Zuid-Amerika. Het artikel onderscheidt zich wezenlijk van hetgeen totnogtoe gewoonlijk van R.-K. zijde in de pers over de situatie van de protestanten in deze gebieden wordt gezegd.

Om te beginnen wijst de schrijver er op, dat de confessionele situatie in de verschillende Zuid-Amerikaanse staten verschillend is. In enkele dezer landen geniet het protestantisme volledige vrijheid van handelen, doch met name in Columbia en Peru is dit anders. In deze landen nl. is er een nauwe samenwerking tussen kerk en staat; de democratie staat er weliswaar op papier, maar in wezen heersen er militaire dictaturen van meer of minder scherp beleid. En niet altijd — zo lezen wij — wordt er onderscheiden tussen politiek en godsdienst. De R.-Katholieken trachten het in dit systeem te vinden, terwijl de protestanten zich meer aansluiten bij de oppositiepartijen. In Columbia zouden ook R.-K. kringen niet onschuldig zijn aan de macht van de militaire dictatuur. Al voert ook de regering

officieel geen politiek van vervolging van de protestanten, wat de ondergeschikte ambtenaren betreft, daar ligt de zaak anders. Alleen reeds wegens hun aanwezigheid worden de protestanten gezien als verstoring van de godsdienstvrede, terwijl het R.-K. hier eeuwenlang de alleen heerseres is geweest.

Intussen geeft de schrijver aan, dat de gegevens, in het geschrift van wijlen Dr. A. Frey: „de situatie der protestanten in R.-K. landen“, juist zijn en dat het boekje niet beschouwd mag worden als een hetze-geschrift tegen de Rooms. De schrijver meent, dat de sterke groei van het protestantisme in Zuid-Amerika gevolg is van de actieve deelneming der protestanten aan de kerkdiensten, aan de levendige aard van hun prediking in de landstaal, aan de grote invloed van het kerklied en van het gebed, terwijl de charitatieve arbeid der protestanten maar niet zonder meer als proselietmakerij mag worden gebrandmerkt. Hij besluit met de opmerking, dat de R.-Katholieken in Columbia en Peru beter hun eigen huis goed kunnen bouwen dan stenen te werpen op het huis van de naaste. Wij kunnen voor uitingen als deze erkentelijk zijn en hopen, dat zij er toe kunnen medewerken, dat er een beter gesprek tot stand komt over de situatie der protestanten in Columbia.

(Uit: Geref. Weekblad)

KERKNIEUWS

De Heer J. Meyer, onderwijzer te Amsterdam zal door „Mesoz“ uitgezonden worden ten behoeve van de zendingsarbeid van de Geref. Kerk te Enschede ap Nieuw-Guinea.

Adres van de Geref. Kerk van Schildwolde: A. Zuidhof, Slochteren, Hoofdweg 36. Tel. 427 - 05987; van Ds F. A. den Boeft, Hora Sikkemasingel 90, Groningen. Tel. 27996.

Ds C. v. Kalkeren is op 4 juli op het zendingsveld op Soemba aangekomen.

Ds J. Vink hoopt op 3 sept. weer terug te zijn van zijn reis naar Curaçao.

Ds W. Boessenkool van Capelle a.d. IJssel kreeg verlof om, beginnende 1 sept. a.s. onder de zeevarenden te gaan werken.

Tweetal te Rotterdam-Charlois: Ds A. R. Bosman te Ten Boer en Ds N. Bruin te Beverwijk.

Beroepen: te Spakenburg voor de zendingsarbeid op Borneo, cand. J. Klamer te Roodeschool; te Nijverdal en te Hoek, cand. O. Mooiweer te Utrecht.

Aangenomen naar Winnipeg (Canada) Ds C. de Haan te Ferwerd-Hallum; naar Drogham: cand. Tj. Boersma te Enschede; naar Bergentheim: Ds J. J. de Vries te Zuidhorn; naar Buitenpost: cand. W. Vis van Bovenknijpe.

Bedankt voor Oosterbeek-Velp: cand. Tj. Boersma te Enschede; voor Goes en Appingedam-Garrelsweer: cand. W. Vis te Bovenknijpe.

Zij, die in Leiden gaan studeren en lid wensen te worden van de Vereniging van Gereformeerde Studenten „Franciscus Gomarus“, dienen zich, liefst voor 8 september, schriftelijk op te geven bij onderstaand adres: mej. C. C. Jasperse, Witte Singel 72, Leiden.

Het zomercongres van de C(alv.) S(tud.) B(eweging) zal dit jaar gehouden worden in „Ons Centrum“ te Driebergen van 26—30 aug. Het thema van dit congres is „Reformatie en Saecularisatie“. Referaten worden gehouden door Dr A. A. Koolhaas (over: Reformatie en Saecularisatie); Ph. van der Kooy (over: „De Vernieuwing van ons denken“); Prof. C. Veenhof (over: „Roepingsbesef“).

EMIGREREN?

G.E.S.

Als ERKEND AANMELDINGSBUREAU verzorgen wij voor U alle emigratie-papieren. Wij geven voorlichting en verlenen bemiddeling voor plaatsing in alle landen en plaatsen waar eigen Gereformeerd Kerkelijk leven is.

VRAAGT VOORLICHTING VIA UW EIGEN ORGANISATIE:

GEREFORMEERDE EMIGRATIE STICHTING

Thomas à Kempisweg A 32, Utrecht, tel. 30335 - b.g.g. 26393

Vertegenwoordigers door geheel Nederland

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 2452

★

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk